

SURİYELİ MÜLTECİLER ÖZELİNDE AVRUPA BİRLİĞİ ORTAK GÖÇ POLİTİKASI VE BİRLİK İLE ÜYE DEVLETLER ARASINDA EGEMENLİK TARTIŞMALARI*

Selim KANAT¹, Merve AYTAÇ²

Öz

Göç; insanlık tarihinin en başından itibaren var olan ve olmaya devam edecek bir olgudur. Günümüzde ise dünyanın gündeminde olan düzensiz göç dalgası, Orta Doğu ve Kuzey Afrika (MENA) Bölgesi'nde 2010 yılında başlayan ve Arap Baharı olarak adlandırılan olayların etkisi ile tetiklenmiştir. Bu bölgelerde yaşayan insanlar canlarını kurtarmak ve daha iyi koşullarda insanca yaşamak umuduyla vatanlarını terk etmekte ve düzensiz göç hareketleri yaratmaktadır. Bu noktada, konumuz ülkemiz ve Avrupa Birliği açısından en önemli ve acil meselelerin başında, Suriye'de başlayan ve devam eden iç savaştan kaçarak canlarını kurtarmaya çalışan insanların durumu gelmektedir.

Çaresiz insanların durumu, hem ülkemiz hem de insanlık adına bir sorun teşkil ederken aynı zamanda değişik bir bakış açısıyla Avrupa Birliği'nin göç politikalarının da yeniden sınanması anlamına gelmektedir. Çünkü Avrupa Birliği, bir yandan üye devletlerle birlikte ortak bir göç politikası oturtmaya çalışırken diğer yandan da bilhassa mültecilerin sınır girişi yaptığı Yunanistan, İtalya, Macaristan ve Bulgaristan gibi ülkelerin göç politikalarıyla bile bağdaşmayan insanlık dışı sert ulusal uygulamaları ile uğraşmaktadır. Özellikle Bulgaristan ve Macaristan, Suriyeli göçmenlere karşı sert önlemler alırken var olan kriz karşısında alınacak önlemlerin ulusal egemenlik çerçevesinde olması gerektiğini iddia etmektedir. Bu iddia da aslında uluslararası göç politikaları bağlamında AB'nin ulus üstü yetkisinin ortak göç politikası bağlamında zorlanması demektir. Buradan hareketle bu çalışma Avrupa Birliği ortak göç politikalarının geleceğine ve bu konudaki ulus üstü yetkisinin sürdürülebilirliğine, Suriyeli mülteciler sorunu özelinde ışık tutmayı amaçlamaktadır.

Anahtar Kelime: *Avrupa Birliği, Sığınma, Düzensiz Göç, Türkiye, Göçmen, Macaristan, Bulgaristan*

* Bu metin 20-22 Ekim 2017 tarihinde Adıyaman Üniversitesi II. Gerçek ve Umut Arasında Suriyeli Mülteciler Sempozyumu'nda sunulan bildiri metninden türetilmiştir. <http://refugeesyposium.adiyaman.edu.tr/>

¹ Öğr. Üyesi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: selimkanat@sdu.edu.tr

² Arş. Gör., Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, e-posta: merveyatac@sdu.edu.tr

THE COMMON MIGRATION POLICY OF THE EUROPEAN UNION IN THE LIGHT OF SYRIAN REFUGEES AND SOVEREIGNTY DEBATES BETWEEN THE UNION AND THE MEMBER STATES

Abstract

Migration is a phenomenon that has existed from the very beginning of human history. Today, the irregular migration inflow that is on the agenda of the world is triggered by the events that started in the Middle East and North Africa (MENA) region in 2010 and called the Arab Spring. The people living in these regions are creating irregular migratory movements and abandoning their homeland, hoping to save their lives and live humanely on better conditions. At that point, the most important and urgent issues in terms of our country and the European Union are the situation of people who are escaping the ongoing civil war to save their lives.

The situation of these desperate people constitutes a problem both for our country and for humanity, and at the same time, it means that the immigration policies of the European Union are tested again with a different point of view. Since while the European Union is trying to implement and set up a common immigration policy also, the Union deals with national practices of countries, such as Greece, Italy, Hungary and Bulgaria. Especially Bulgaria and Hungary claim that they would take the precautions against the ongoing crisis within the national sovereignty. This is in fact a challenge in the context of the common immigration policy and the EU's supranationality. From this point of view, this study intends to shed light on the future the EU's common migration policies and on the sustainability of the supranationality in the light of Syrian refugees.

Keywords: *European Union, Asylum, Irregular Migration, Turkey, Migrant, Hungary, Bulgaria*

Giriş

Göç, bir kişinin ya da bir grubun belirli bir ülke içinde yer değiştirmesi ya da yaşadığı ülkenin sınırlarının dışındaki başka bir ülkeye yerleşmesidir (Çiçekli, 2009). Kişilerin bir ülkeden başka bir ülkeye yerleşmesinde birden fazla sebep bulunabilir. Bu da göçün çeşitlendirilmesine yol açar. Kişinin kendi rızası ile daha iyi bir yaşama, iş ve eğitime sahip olmak ya da aile fertleri ile bir arada yaşamak gibi durumları göçe sebep olabilirken yaşadıkları ülkelerden savaş, doğal felaket ya da siyasi nedenlerle ayrılmaya zorlanmış kişiler de göç dalgası oluşturabilmektedir. Bu nedenle yüksek sayılarda oluşan göç hareketi düzenli ve düzensiz göç olarak ikiye ayrılmaktadır.³ Ancak yasa dışı göç/göçmen çoğu zaman suçla ilişkilendirilen kavramlar olması nedeniyle savaştan kaçan ve belirli sınır kurallarına tabi olmayan kişiler için düzensiz göçmen kavramları tercih edilmektedir (Koser, 2007:54). Bu çalışmada da Suriyeli sığınmacılar krizi düzensiz göç ve göçmen kavramları üzerinden ele alınacaktır.

Düzenli göç, bir ülkeye giriş çıkışlarda gereken prosedürleri tamamlayarak belirli bir ülkede bulunma ya da o ülkeden ayrılmak olarak tanımlanırken; düzensiz göç ise Göç İdaresi Genel Müdürlüğü tarafından “Hedef ülkeler için ülkelerine yasadışı yollardan gelen veya yasal yollarla gelip yasal çıkış süreleri içerisinde çıkmayan kişileri kapsarken; kaynak ülke için ülkesini terk ederken gerekli prosedürlere uymayarak ülke sınırlarını geçmek.” olarak tanımlanmıştır (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü , 2015). Özellikle 20. yüzyılın ikinci yarısından itibaren dünya genelinde düzensiz göçte bir artış meydana gelmiştir. Bunun öncelikli sebebi olarak bu dönemde insan hayatını tehdit eden çatışmaların bu dönemden sonra yoğunluklu olarak ortaya çıkması gösterilebilir. İkinci Dünya Savaşı, Orta Doğu ve Asya’da yaşanan bölgesel çatışmalar, insan hakları ihlalleri ve sığınma talep edilen hedef ülkelere girişte uygulanan kısıtlamaları saymak mümkündür (Koser, 2007:74). 20. yüzyılın ikinci yarısının ilk büyük düzensiz göç hareketinin sebebi olan İkinci Dünya Savaşı, şüphesiz yüzbinlerce insanın evlerini terk etmesine neden olmuştur. 1940 ve 1945 arasında altmış milyonun üzerinde insan savaş nedeniyle evlerini

³ Bazı çalışmalarda bu ayırım yasal ve yasa dışı göç şeklinde yapılmaktadır. Bu tip bir ayırım düzenli göç hareketlerini yasal, düzensiz göç hareketlerinin de yasa dışı olarak nitelenmesi düşüncesine dayanır. Bu nitelenmenin uzağında bu çalışmada düzenli-düzensiz göç ayırımı benimsenmiştir.

terk etmek zorunda kalmıştır (Symser, 1985: 155). Bugün bu sayı altmış beş milyonun üzerindedir (UNHCR, 2017). Günümüzdeki düzensiz göçünün nedeninin özellikle ve büyük oranda bölgesel çatışmalar olduğu söylenebilir.

Göç, mekânlar arası bir yerden bir yere yatay eksenli hareketten ibaret değildir, aynı zamanda birden fazla boyutları olan dikey eksenli bir olgudur (Nişancı ve Aker, 2016). 2010 yılının sonunda Tunus'ta başlayan olaylar giderek diğer ülkelerde de yayılmaya başlamıştır. Baskıcı ve otoriter yönetimlere karşı oluşan toplumsal hareketleri bir demokratikleşme ve reform süreci olarak olumlu anlamda tanımlamak için bu sürece Arap Baharı denilmektedir (Doğan & Durgun, 2012). Öncelikle demokrasi talep eden ve barışçıl hareketler olarak değerlendirilen Arap Baharı, özellikle Libya ve Suriye'de gösterilerin çatışmaya dönüşmesi ve ilgili yönetimlerin kullanmış olduğu askeri şiddet içeren önlemlerin de etkisiyle âdeta bir iç savaş hâlini almıştır. Suriye'deki durum bilhassa çok daha güncel ve etkileri çok daha hissedilir düzeydedir. Önce binlerce insanın canından, milyonlarca insanın da evinden olmasına sebep olan Suriye'deki iç savaş Mart 2011'den beri en şiddetli hâli ile devam etmektedir. Arap Baharı'nın ilk yıllarında, kimse reform talep eden halk ile rejim arasındaki çatışmaların bir iç savaşa dönüşeceğini tahmin etmemiştir. Uluslararası toplumun, Suriye'de de Libya örneğindeki gibi sivil insanların korunması için müdahalede bulunacağı düşünülmüştü. Fakat Çin, Rusya gibi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin daimî üyesi olan ülkeler bunun bir iç sorun olduğunu öne sürmüşlerdir. Bu nedenle ve küresel faktörlerin etkisiyle Suriye'deki olaylara dış müdahale, olayların ilk patlak verdiği 2011'den günümüze değin mümkün olmamıştır. Bugün ise Suriye birden fazla grubun birbiriyle çatışma hâlinde olduğu, insan hayatının âdeta hiçe sayıldığı bir bölge hâline gelmiştir (BBC, 2017b).

Çatışmaların uluslararası barışa tehlike arz edip etmemesinden daha çok masum insanların hayatlarının tehdit altında olması uluslararası gündemde daha fazla yer almalıdır. Şu an beş milyonu aşkın vatandaşının farklı ülkelerde mülteci statüsü aradığı ve beş yüz bin insanın yaşamını kaybettiği Suriye, hâlâ iç savaşın kucağındadır (UNHCR, Monthly Data Report, 2018). Artan sığınmacı talebi, bu talep ile karşı karşıya kalan komşu ülkeler açısından öncelikli olmak üzere, tüm dünya için ciddi bir sorun hâline gelmiştir.

Suriye’de iç savaşın başladığı Mart 2011’den bugüne başta Türkiye olmak üzere Ürdün, Lübnan gibi ülkeler kapılarını savaştan kaçan sığınmacılara açmış bulunmaktadır (Hürriyet, 2011). Nisan 2011 tarihinde gelen ilk sığınmacıları ve Başbakan Ahmet Davutoğlu’nun bahsetmiş olduğu yüz bin sığınmacının psikolojik eşliğini düşündüğümüzde 2018’deki rakamlar beklenenin kat ve kat üzerindedir. Bilhassa Suriye kaynaklı bu düzensiz göç hareketinde Türkiye bir *geçiş ülkesi* rolünü üstlenmiştir. Suriye temelli düzensiz göç hareketinin nihai hedefinin Avrupalı devletler olduğunu söylemek yanlış olmaz. Türkiye, göç olgusuna ve hareketlerine yabancı olmayan bir devlettir. Örneğin Türkiye, cumhuriyetin ilk dönemlerinden itibaren mübadele yolu ile göç alan bir ülke olmuştur, 1960’lara geldiğinde yıkımdan çıkan Avrupa’nın yüksek sayıda işgücüne ihtiyaç duyması neticesinde ise Avrupa’ya göç veren kaynak ülke hâline gelmiştir (Kirişçi, 2003). Göç konusundaki hem bu yaşanmışlıkları olması, hem kültürünün misafirperver ve kucaklayıcı niteliği, hem de hedef ülkelerin üyesi olduğu Avrupa Birliği’nin (Avrupa Birliği) uluslararası hukuku ihlal edici pek çok hükmü içeren göç politikası nedeniyle Türkiye, ara geçiş ülkesi rolünden çok daha fazlasını üstlenmektedir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Almanya, Belçika, Fransa gibi Avrupa devletleri büyüyen ekonomilerinin iş gücü ihtiyacını, bozulan demografik yapıları nedeniyle iş gücü ithalatı ile dışarıdan gidermiştir. Ayrıca bu ülkeler, sömürgecilik geçmişleri nedeniyle de Asyalı, Orta Doğulu ve Afrikalı halklara yabancı değillerdir. Bu ve benzer nedenlerle, gerek ekonomik gerek sosyal olanakları neticesinde Avrupa, özellikle Asya, Orta Doğu ve Afrika’dan gelen göçmenler için tarihsel anlamda da bir tür nihai nokta olmuştur (Koçak ve Gündüz, 2016). Öncelikle düzenli ve kayıt altına alınarak gerçekleşen göçmen hareketi zamanla ekonomik ve sosyal hakların da çekici unsur olarak ortaya çıkması ile yasa dışı göçe dönüşmüştür. Misafir işçi programlarının sona erdirilmesi göç akımını engellememiş, Avrupa’ya ikinci dalga göç olarak adlandırılan aile birleşmeleri ile de çok sayıda göçmen Avrupa’ya giriş yapmıştır (Castles, 1986). Avrupa uzun yıllardır göç alan bir bölge olmasına rağmen özellikle 1990’lar sonrası Avrupa’ya yönelen göç, mülteci akınları hâlinde olmuş ve bu da Avrupa Birliği’ni ortak göç politikası oluşturmaya itmiştir. Avrupa’nın sınırında bulunan Türkiye ise sadece Orta Doğu’dan gelen göçmenler için değil, 1990’larla birlikte eski Sovyet ülkelerinden Avrupa’ya

geçmek isteyenler için de geçiş ülkesi hâline gelmiştir.

Avrupa İkinci Dünya Savaşı'ndan 2015 yılına kadar geçen sürede bu denli yoğun bir göçle karşılaşmamış, Avrupa ülkelerinde var olan göç politikaları ise düzensiz göçle mücadele ve dış sınırların korunması üzerine kurulmuştur. Ancak Avrupa'ya ulaşan Suriyeli sığınmacıların sayısının bir milyonun üzerine çıkması ile birlikte bir kriz hâli oluşmuş ve Avrupa Birliği'nin var olan politikalarının göç konusunda yetersiz kaldığı görülmüştür. Özellikle AB'nin üzerinde durduğu Batı değer ve normlarında, 1997 Amsterdam Antlaşması sonrasında almış olduğu kararlarda ortak bir göç politikası tesis edilmiş gibi görünse de, uygulamada Birlik üyeleri arasında oluşan fikir farklılıkları ortak göç politikasının tesisini ve uygulanmasını mümkün kılmamıştır. Buradan hareketle bu çalışma, Avrupa Birliği göç politikalarının geleceğine; bu konudaki AB'nin ulus üstü yetkisinin sürdürülebilirliğine ve bağlayıcılığına Suriyeli mülteciler sorunu özelinde ışık tutmayı amaçlamaktadır. Bu çerçevede resmî dokümanlar, sayısal veriler ve güncel bilgiler ışığında AB'ye üye devletlerin ortak göç politikasına karşı yaklaşımı değerlendirilecektir.

Avrupa Birliği Ortak Göç Politikası ve Mülteci Rejimi

1951 Schuman Deklarasyonu ile Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu (AKÇT) olarak ortaya çıkan, 1957 Roma Antlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluğu olarak ekonomik bir entegrasyon süreci izleyen AB'de siyasi ortaklık oluşturulmasına yönelik çalışmalar 1970'lerde başlamıştır. 1969 yılında Hague'da gerçekleşen Lahey Zirvesi ile birlikte Avrupa Siyasal İş Birliği Süreci başlamış ve bu süreçte üye devletler arasında ekonomik iş birliğinin yanı sıra siyasi bütünleşme amaçlanmıştır. Lahey Zirvesi'nde uluslararası sorunlarda ortak hareket edilmesi ve ortak savunma politikası dışında kalan her konuda siyasi iş birliğini artırma kararı alınmıştır (Final Communiqué of the Hague Summit, 1969). 1992 Maastricht Antlaşması ile de "Ortak Siyasal İş Birliği Süreci" yerini "Ortak Dışişleri ve Güvenliği Politikası"na bırakmıştır.

1992 Maastricht Antlaşması öncesinde siyasi entegrasyon sürecinde yapılan çalışmalar ortak göç ve mülteci rejimini kapsamıyordu. Göç politikaları adına yapılan çalışmaların ilki olarak 1972 yılında Fransa'nın kayıt

dışı yollardan ülke sınırlarına giren göçmenlere yönelik olan uygulamalarını söylemek mümkündür (Gençler, 2005:176). 1973 OPEC Krizi ile birlikte Avrupa devletleri de göçmen işçi kabullerini durdurmuş ve 1970 sonrasında meydana gelen yasa dışı/düzensiz göç konusunda egemenliğin bir şartı olarak kendi sınır kontrollerini ve göç politikalarını oluşturmaktaydı. 1992 Maastricht Antlaşması ile birlikte siyasi bir birlik hâline gelen Avrupa Birliği 1994 Schengen Anlaşması'nı kabul etmiştir. Bu anlaşmaya göre daha homojen bir entegrasyon için AB sınırları içerisinde iç sınır kontrolleri kaldırılmış ve ortak sınır güvenliği dış sınırlara genişletilmiştir. Bu durum, Birlik sınırları içinde serbest dolaşım, Avrupa vatandaşları için eşitlik ve demokrasi temelini oluştururken üye devletler için kısıtlayıcı politikalar ve yetki devri anlamına gelmektedir (European Parliament, 2017). Böyle bir değişiklik ise üye devletlerin göç ve sığınma politikalarının uyumlaştırılmasını ve Birlik çerçevesinde oluşturulacak Avrupa Ortak Sığınma Sistemi'ni (The Common European Asylum System, CEAS) gerekli kılmıştır (Dearden, 1997).

CEAS'ın temelleri 1999 Tampere Zirvesi ve Amsterdam Antlaşmaları ile birlikte atılmıştır. Maastricht ve Schengen süreci ile birlikte ortak sınırlara yönelen göç hareketlerinin düzenlenmesi bir sorun olarak ortaya çıkmıştır. Çünkü göç yönetimi hem Birliğin sınır güvenliğini hem ortak sığınma sistemini hem de vize prosedürlerini kapsamaktadır. Bu nedenle 1997 Amsterdam Antlaşması'nda ortak karar mekanizması göç alanını kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Böylece üye ülkelerin ulusal politikalarında yerini alan göç kavramı Avrupa Birliği'nin üç ana sütunundan biri olan 'Adalet ve İçişleri Alanında İşbirliği' sütunu altına alınmış ve Özgürlük, Güvenlik ve Adalet başlığı altında değerlendirilmiştir [Amsterdam Antlaşması, 1997, Madde 73(i)]. Uygulanacak göç politikalarının AB yapısı ile uyumlu olmasına dikkat edilmiş, daha sonra ise üye devletlerin karar ve katılımıyla *Avrupa Ortak Göç Politikası* oluşturulması kararlaştırılmıştır.

1999 Tampere Zirvesi'nde göç, Avrupa Birliği'nin dış politikası kapsamında ele alınmış, bu noktada Avrupa'ya olan düzensiz göçü azaltmak için kaynak ülkelerdeki kalkınmayı desteklemek gerektiğine vurgu yapılmıştır (Tampere Başkanlık Sonuç Bildirisi Kararları, 1999). Kaynak ülkelerden gelen göçmen sayısını azaltmak için bu ülkelerdeki itici faktörlerin en aza indirilmesini ve

bunun da ekonomik destek programları ile sağlanması gerektiği yönünde karar alınmıştır. Böylece dış politika ile ilişkilendirilen göç, daha işler bir mekanizma için araç yapılmıştır (Tazzioli, 2016). Dış politika ile birlikte anılmaya başlanan göç, Avrupa'nın birlik ve entegrasyonu için tehdit hâline gelmiştir. Fakat dış politikada daha etkin bir küresel aktör olmak isteyen AB için sığınmacı krizi aynı zamanda bir sınava dönüşmüştür.

AB'nin göç konusunda en kapsayıcı politikası 2005 yılında kabul ettiği olduğu *Göçe Yönelik Global Yaklaşım (The Global Approach to Migration and Mobility, GAMM)*'dir. AB sınırlarına yoğunlaşan göç hareketlerinin yoğunluklu olarak komşu bölgelerden olması nedeniyle GAMM kaynak ve geçiş ülkeleri ile iş birliğini öngörmektedir. GAMM ile AB hem düzenli göçün avantajlarından faydalanmayı hem de düzensiz göçü Avrupa sınırlarının ötesinde kontrol altına almayı hedeflemektedir. Ancak GAMM, göçe daha kapsamlı bir yaklaşım olmasına rağmen AB'nin düzensiz göçü dışsallaştırması için zemin hazırlaması nedeniyle eleştirilmektedir (BM, 2013, Madde 55).

2007 yılında yayımlanan ve Avrupa Birliği'ne üye ülkelere yasa dışı yollardan giriş yapmaya çalışan göçmenlerle ilgili birtakım önlemleri içeren *Yeşil Kitap* mültecilerle ilgili konularda eksik kalmaktadır. Fakat bu belge, göçe ilişkin konuların dış politika çerçevesinde değerlendirilmesinin ve AB'nin dış politika aktörü olarak bu gibi krizlerde daha etkin rol oynamasının altını çizmektedir. Ayrıca *Yeşil Kitap* Amsterdam Antlaşması'nda oluşturulması kararlaştırılan Avrupa Ortak Sığınma Sistemi (CEAS)'nin daha işler hâle gelmesi için eylem planlarının oluşturulmasını ve uygulamaya konulmasını hedeflemiştir. (Avrupa Komisyonu, 2007).

Lizbon Antlaşması öncesinde Avrupa Parlamentosu göç ile ilgili konularda yetkili değildi ve üye devletler özellikle göç konusunda kendi ulusal politikalarını yönetebiliyorlardı. Bu antlaşma ile üye devletlerin sığınma sistemleri arasındaki farklılıkların ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Böylelikle göç ve göçmen rejimi, üye devletlerin ulusal politika ve uygulamalarından bağımsızlaştırılmış, ortak sınır anlayışı ve kontrolü ile de ulus üstü bir özellik kazanmıştır.

Fakat Suriyeli sığınmacılar krizinden de anlaşılabilceği üzere AB'nin

göç politikaları yetersiz kalmaktadır. Bu noktada AB göç politikasının temel prensibinin yasal yollardan düzenli olarak yapılacak girişleri kontrol altına almak ve Avrupa sınırlarını olası yasa dışı girişlere karşı korumak olduğunu söyleyebiliriz. AB bu politikaları ile Avrupa'nın özgürlük, adalet ve güvenlik alanı olarak ortaya çıkması hedeflenmekte ve sınır kontrollerinin dış sınırlara taşınması ile birlikte de göçü ortak sığınma ve savunma politikası kapsamında değerlendirmektedir. (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2002). Örneğin AB serbest dolaşım hakkını temel insan hakları perspektifinde kabul etmiş ve Schengen Anlaşması'yla Avrupa içerisinde sınır kontrollerini en aza indirmiştir. Öte yandan dışarıdan gelen sığınmacı ve göçmenlere karşı ise dış sınırlarını korumak üzere Europol ve Frontex'i işler hâle getirmiştir. Bu bağlamda, bir taraftan kendi vatandaşlarını Avrupa sınırları içerisinde özgürleştirirken diğer taraftan zulümden kaçan ve koruma talep eden üçüncü ülke vatandaşlarını sınırlarında bekletmektedir. Özellikle Maastricht sonrasında Avrupa'nın insan hakları ve güvenlik arasında ikileme kaldığını söyleyebiliriz (Koçak ve Gündüz, 2016).

Üçüncü ülkelerden Avrupa'ya sığınmak için gelen kişiler için kullanılan tanımlar da AB'nin göç konusundaki politikasını yansıtmaktadır. Amsterdam Antlaşması ile üye ülkelerin sığınma sistemlerindeki farklılıkları ortadan kaldırmak amaçlanmıştır. Ancak AB içerisinde kimin sığınmacı kimin göçmen olarak bulunacağı Birlik tarafından ya da üye ülkeler tarafından tanımlanmamıştır. Hem yasal hem de sosyal olarak farklı ülkelerden gelenler için kullanılan terimler, bu insanların elde edeceği hak, statü ve korumayı belirlemektedir. Kriz döneminde haber ve yayınlarda kullanılan Avrupa Göç Politikası (European Migration Policy), Uluslararası Mülteci Rejimi (International Refugee Regime) gibi kavramlar göçmenler ve mültecilerin hangi sorumluluk alanında olduğunu göstermektedir. Ancak bu kavramların birbiri yerine kullanılması bazı devletlerin uluslararası anlaşmalarla belirlenmiş kural ve uygulamaların dışına çıkmalarına ve kendi çıkarları doğrultusunda politikalar izlemelerine mahal vermektedir (Edwards, 2016).

Doğdukları ülkelerden farklı bir ülkede yaşamına devam edenler için karşımıza göçmen (migrant), mülteci (refugee) ve sığınmacı (asylum-seeker) olmak üzere 3 tanım çıkmaktadır (Habitat For Humanity, 2016). Birleşmiş

Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (BMMYK) tanımına göre *göçmen*; savaş ya da ölüm tehlikesi dışında hayat standardını yükseltmek, daha iyi çalışma fırsatına, eğitim olanaklarına sahip olabilmek ya da aile bireyleri ile aynı ülkede yaşayabilmek için doğduğu ülkeden farklı bir ülkede yaşamına devam eden kişi için kullanılmaktadır. Bu kişilerin doğdukları ülkeye geri dönebilme seçenekleri bulunduğu için geri döndüklerinde kendi ülkelerinin koruma güvencesine sahiptirler (Koser, 2007).

Mülteci ise 1951 tarihli *Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi* “ırkı, dili, dini, belirli bir toplumsal gruba aidiyeti, siyasi düşüncelerinden ötürü zulme uğrayacağından korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve korumasından yararlanamayan, döndüğünde ölüm ve zulüm tehlikesi bulunan kişiler” olarak tanımlanmıştır [Cenevre Sözleşmesi, 1951, Madde 1(2)]. Cenevre Sözleşmesi mültecilerle ilgili tek yasal dayanak olarak kabul edilmekte ve mülteci kavramı ilk kez burada tanımlandığı için tanımı buradan almak gerekmektedir. Sözleşmeye göre mülteci statüsü 1951 öncesinde yaşanan olaylarla ve Avrupa ile sınırlandırmıştır. Ancak 1967 tarihli protokol ile bu tabir kaldırılarak zulme uğrayacağından korkarak doğduğu toprakları terk etmek zorunda kalan her kişi için mülteci statüsü genişletilmiştir [Mültecilerin Statüsüne İlişkin Protokol, 1967, Madde 1(2)]. Göçmen ve mülteci arasındaki en büyük fark mülteci statüsünde olan bir kişinin terk ettiği ülkeye dönme olanağı yoktur. 1951 tarihli Cenevre Sözleşmesi’nin 33. maddesi zulümden kaçan ve geri döndüğü takdirde ölüm tehlikesi bulunan bir kimsenin kendi isteği dışında geri gönderilmesini yasaklamıştır. Bu sözleşmeye taraf olan devletler *Geri Göndermeme İlkesi (Non-refoulement principle)*’ni kabul etmektedirler ve buna göre sığınmacı ve mülteciler uluslararası koruma altındadırlar ve geri gönderilemezler (Cenevre Sözleşmesi, 1951, Madde 33). Ayrıca ölüm ve zulüm tehlikesi nedeni ile kendi ülkesini terk etmek zorunda kalan bir kişinin başka ülkelere sığınma hakkı İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi’nde açıkça belirtilmiştir [İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi, 1949, Madde 14(1)]. Mülteciler uluslararası koruma altındadırlar ve BMMYK, Uluslararası Göç Örgütü gibi uluslararası organizasyonlar mülteci rejimi çerçevesinde ülkelerin mülteci rejimine uygun politikalar üretmesinde etkili olmaktadır.

Sığınmacı (asylum-seeker) ise henüz mülteci statüsü elde edememiş fakat sığınma talebinde bulunmuş kişiler için kullanılmaktadır. Türkiye’de bulunan Suriye vatandaşları ülkemizde 2014 yılında yayımlanan *Geçici Koruma Yönetmeliği* kapsamında sığınmacı olarak bulunmaktadır. Türkiye 1951 Cenevre Sözleşmesi’ne taraf olmakla birlikte bu sözleşmede bulunan coğrafi kısıtlama nedeniyle sadece Avrupadan gelen sığınmacılara mülteci statüsü vermektedir. Bu bağlamda Suriye’den gelen kişiler *geçici koruma* kapsamında bulunan ve başka ülkelere mülteci statüsü için başvuruda bulunan sığınmacılardır. Türkiye, uluslararası anlaşma ve yükümlülükler gereğince savaştan kaçanlara ve Türkiye’ye sığınmış bu insanlara gerekli yardımları yapmaya çalışmaktadır. Ancak kendi ülkelerini terk etmek zorunda kalan bu insanların korunması tüm dünya devletlerinin sorumluluğundadır. Coğrafi yakınlık nedeni ile başta Türkiye olmak üzere Lübnan, Ürdün gibi ülkeler beş milyondan fazla sığınmacıya kapılarını açmışlardır. Bu ülkelerde bulunan sığınmacılar Avrupa tarafından mülteci olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada Avrupa ülkeleri bu ülkeleri yükümlülük altına alarak sorumluluğu sadece coğrafi yakınlığı bulunan ülkelere yüklemek istemektedirler.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)’ ne göre bu kavramların birbiri yerine kullanılması, ikisi arasında farkı belirsiz hâle getirmektedir. Ayrıca istatistiksel verilere göre bu ayrımın ortadan kalkması özellikle sığınmacıların ve mültecilerin haklarının zedelenmesine yol açmaktadır (Curtis, 2015). Çünkü göçmenler yerel kanun ve ulusal politikalara dâhil olurken sığınmacı ve mültecilerin hakları uluslararası hukuk ve anlaşmalarla korunmaktadır. Bugün her ne kadar sığınmacılar geçiş ve hedef ülkelerinde bulunsalar da özellikle mülteci statüsü kazanmış olanlar uluslararası koruma altındadırlar. Örnek vermek gerekirse göçmen kanunlarından bahsederken belirli bir ülkenin kanun ve uygulamalarına atıf yapılır; fakat mülteciler için uygulanan anlaşma ve kurallar uluslararası hukuk altında değerlendirilir. Söyleyişte bile bu değişmekte, kimin hangi gruba dâhil edildiğini bu tanımlar belirlemektedir. Uluslararası hukukun ve BMMYK’nin öngördüğü politikaları izlemek istemeyen ülkeler, mültecilere göçmen çerçevesinde yaklaşarak gelişlerine keyfilik kazandırmak ve bu insanların zorla geri gönderilmesine zemin hazırlamaktadırlar.

Egemenlik Kavramının AB Entegrasyonundaki Yeri

1992 Maastricht Antlaşması, Avrupa Birliği'nin ekonomik bir entegrasyondan siyasi bir yapıya dönüşümü için önemli bir adımdır. Bugün karşımıza çıkan yapı ekonomik bir organizasyondan farklı olarak daha homojen ancak üye devletlerin de sınırlarını koruyabilen siyasi ve ekonomik karaktere sahip bir yapıdır. Habermas bu değişimi söylemler ve üye devletlerin tutumları üzerinden göstermiştir. Çünkü Avrupa içinde entegrasyonun ilk dönemlerinde Amerika Birleşik Devletleri gibi federal tek bir Avrupa devletinden bahsedilirken günümüzde bir üst yapının bulunması fikri bile üye devletleri rahatsız etmektedir (Habermas, 2004). Buna göre üye devletler, anayasalarının ve yasama güçlerinin üzerindeki herhangi bir üst yapıyı yetki devri ve kısıtlama olarak algılamaktadırlar. Bu nedenle anayasal ya da iç işlerine karışabilecek herhangi bir müdahaleye karşı olumsuz yaklaşmaktadırlar. 2005 yılına kadar Avrupa Birliği çatı bir anayasa kurulması için gerekli çalışmalarda bulunmuş ancak yapılan referandumda Avrupa Anayasası Hollanda ve Fransa tarafından reddedilmiş; bunun yerine egemenlik konusunda üye devletlerin endişelerine son verecek düzenlemeler yapılmıştır. Yapılan düzenlemeler ve eklenen hükümlerle Avrupa Birliği Anayasası yerine sayılabilecek olan *Lizbon Antlaşması* onaylanmış ve 2009 yılında yürürlüğe girmiştir. Lizbon Antlaşması Birliğin işleyişi konusunda daha net bir çerçeve çizerek getirdiği en önemli yenilik ise üye devletler arasındaki yetkinin paylaşımlı kullanımı, yasama süreci ve ortak güvenlik politikasıdır (Akdoğan, 2010).

Yetki devri konusu Birlik içinde tartışmalı bir konudur ancak bazı Avrupa devletleri anayasalarında üst yapı olarak Birliği kabul ederek yetki devrine izin vermekte ve uluslararası örgütler gibi Birliğin almış olduğu kararların bu devletlerin yasama sistemlerinde yer almasına izin vermektedir (Akdoğan, 2010). Fakat Birliğin kullanmakta olduğu yetkiler kısıtlı bir alandadır, belirli konular dışında Birlik egemenlik sınırlarına girmemektedir (İnceoğlu'ndan aktaran Akdoğan, 2010). Üye devletler ve AB arasındaki egemenlik nosyonu rızaya bağlıdır ve Birlik çatısı altına giren devlet yetki devrini kabul ederek egemenliğini bir noktada kendi rızası ile sınırlandırmaktadır. Ancak AB kurum ve yapılarına baktığımızda bu yapıların da üye devletlerin delegelerinden oluştuğu ve bu yüzden devredilen yetkinin yine üye devletlerce kullanıldığı

söylenilmektedir (Akdoğan, 2010). Böylece egemenlik ve yetki kullanımı gelenekselci söylemin dışında farklı bir karaktere bürünmektedir. Üye devletler AB'ye kendi rızaları ile üyelik başvurusunda bulunmaktadırlar. Üye bir devlet olarak ise uyum ve entegrasyonu sağlayabilmek için yasal çerçevede kendi düzenlemelerini yerine getirmektedirler. Öte yandan bu devletler Birlikten kendi rızaları ile de ayrılmakta özgürdürler. Lizbon Antlaşması'nın 50. maddesinin 1. paragrafına göre “Her üye devlet, kendi anayasal kurallarına uygun olarak Birlikten çekilmeye karar verebilir.” [Lizbon Antlaşması, 2009, Madde 50(1)]. Bu madde ile üye devletlerin Birlikten ayrılma hakları güvence altına alınmış ve böylece egemenlik anlayışı farklı bir anlam kazanmıştır.

Fikir ayrılığı yaşayan üye devletlere AB kurum ve yapıları egemenliğin belirli unsurlarını kullanabilme yetkisini sağlamaktadır. Bugün AB ülkeleri sığınmacılar hakkında ortak bir karara sahip değildir. AB sınır ülkeleri; ekonomik olarak çekici unsurlara sahip olan Avrupa ülkeleri ve sığınmacı krizinin en az etkilediği kuzey ülkeleri Birlik içinde alınan kararlara farklı yaklaşmaktadırlar. Bu nedenle ortak bir kararın uygulanması güçleşirken sınırda ve Avrupa'nın kapısı durumunda olan ülkeler kendi sığınmacı politikalarını uygulamaya koyabilmek için egemenlik kavramını Birlik politikaları ile karşı karşıya getirmektedir. Oysaki egemenliğin en önemli unsuru olan sınır kontrolleri, 1994 yılında yürürlüğe giren ve anlaşmaya taraf olan ülkelerdeki vatandaşların serbest dolaşımını öngören Schengen Anlaşması dâhilinde bu ülkelerce saklı tutulmaktadır. Buna göre üye ülkelerin tekrar sınır kontrollerini gerçekleştirebilmeleri için iki zorunlu hâl vardır. Bunlardan ilki, ülkenin millî güvenliğine yönelik bir tehdit olmasıdır. Buna göre sığınmacıların kabulü sırasında yaşanabilecek kontrolsüz geçişler terörist saldırıların artmasına yola açabileceği için üye devlet kendi sınır kontrolünü kendisi yapabilmektedir. Diğer zorunlu hâl ise Yunanistan, İtalya, Bulgaristan gibi sınır ülkelerinin geçiş kontrollerini sağlayamadıkları durumlarda iç sınırlardaki serbest dolaşım kontrollerini tekrar işletebilmektedirler (Demir ve Soyupek, 2015).

Macaristan ve Bulgaristan'ın Sığınmacı Krizine Yaklaşımı ve AB

Balkanlar önce Antik Yunan ve Roma daha sonra ise Bizans ve Osmanlı egemenliğine girmiş; sınırlar üzerindeki hâkim devletlerin değişimi gerek

sınırlar içinde gerekse bölge dışından gelen göçlere yol açmıştır (Çam, 2014). 2011 yılından itibaren Suriye'den gelen sığınmacılar komşu ülke olarak Türkiye'ye sığınmaya başlamış ve kısa sürede bu sayı yükselerek Türkiye üzerinden Avrupa'ya doğru bir göç dalgası oluşmuştur. Aşağıdaki şablon Akdeniz üzerinden Birliğe girmeye çalışan sığınmacı sayılarını göstermektedir.

Tablo 1: 2009 – 2017 Yılları Arasında Avrupa Birliği'ne Yapılan Düzensiz Geçişler

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Batı Akdeniz	6,642	5,003	8,448	6,397	6,838	7,272	7,164	10,231	23,143
Orta Akdeniz	11,043	4,450	64,261	15,151	45,298	170,664	153,946	181,459	118,692
Doğu Akdeniz	39,975	55,688	57,025	37,224	24,799	50,834	885,386	182,277	42,305

Kaynak: FRONTEX, Risk Analysis Reports for 2018. (https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_for_2018.pdf)

Suriyeli sığınmacılar Avrupa'ya üç rota izleyerek ulaşmaktırlar. Bunlardan ilki Fas ve Cezayir üzerinden İspanya'ya ulaşmayı hedefleyen Batı Akdeniz rotasıdır. İkinci olarak Tunus, Mısır ve Sahra altı bölgeden çıkan ve Libya üzerinden İtalya'ya uzanan Orta Akdeniz rotasıdır. Üçüncü olarak Suriye, Afganistan ve Irak'tan gelen sığınmacıların Türkiye üzerinden Yunanistan, Sırbistan ve Macaristan'a girebilmek izledikleri Doğu Akdeniz rotasıdır (Demir ve Soyupek, 2015).

Şekil 1: Balkanlar Rotası, 2016

Kaynak: Deutsche Welle, (2016). Closure of Balkan Route Divides Europe. <https://www.dw.com/en/closure-of-balkan-route-divides-europe/a-19106106>

Şüphesiz ki kullanılan rotalar arasında Doğu Akdeniz rotası en sık kullanılan rotadır. Böylece Yunanistan, İtalya ve Macaristan gibi ülkeler sınırlarında yüksek sayıda sığınmacı ile karşı karşıya kalmaktadırlar (FRONTEX, 2017).

Göçe direkt olarak maruz kalmaktan çekinen fakat hedef ülke olarak öncelikli olabilecek Almanya, Fransa, İspanya gibi ülkeler ise ortaya çıkan kriz için çözüm yolları aramaktadır. Yunanistan, İtalya, Macaristan gibi sığınmacıların giriş yaptığı ülkeler ve kuzey ülkeleri gibi göçe maruz kalmayan ülkelerin göçe bakışı farklılaşmaktadır. Özellikle kuzey ve bazı sınır ülkeleri bu insanların mülteci değil, yasadışı yollarla AB sınırlarına girmeye çalışan göçmenler olduğunu gerekçe göstererek bu konuda herhangi girişimde bulunmamaktadırlar. Böylece gerek sınırda yer almayan gerekse ekonomik olarak görece daha az tercih edilen ülkeler ortak bir çözüm benimsenmesini zorlaştırmakta, bu da dış politikada ve Birlik içerisinde oluşan krizi artırmaktadır. Bu ülkeler ayrıca birbirlerini etkileyerek farklı yaklaşımları benimsemekte ve Birlik politikalarının uygulamada eksik kalacağı kanısına yol açmaktadırlar. Bu ortak bir göç politikasının oluşmasında hem de sığınmacıların kabul şartlarının belirlenmesinde engel teşkil etmektedir. 1990

yılında imzalanan Dublin Sözleşmesi'nden önce mültecilik başvurusunda bulunan herhangi bir kişi bu ülkeye kabul edilmemesi durumunda bir başka AB üyesi ülkeye başvuruda bulunabilmekteydi. Böylece bu farklılıklar mülteci statüsü elde edebilmeyi kolaylaştırmaktaydı (Martin & Widgren, 2002). Fakat Dublin I ve Dublin II Sözleşmelerine göre sığınmacılar yalnızca giriş yaptıkları AB ülkesinde başvuru yapabilmekte ve başvurunun incelenmesini ise ilgili ülke yapmaktadır. Başvuruda bulunan bir sığınmacının başvurusu giriş ülkesinde reddedilirse ikinci bir Avrupa ülkesine başvuruda bulunamamaktadır (Dublin Sözleşmesi, 1997).

Uluslararası toplumla birlikte Avrupa da savaştan kaçan insanların sınırlarda ve kamplardaki durumuna sessiz kalmıştır. 2015 yılına geldiğinde ise sayıları yüz binleri bulan ve Avrupa'yı nihai varış noktası olarak seçen sığınmacılardaki artış üzerine ortak sığınmacı sistemini işletmeye çalışan Avrupa, krizi çözümede yetersiz ve isteksiz kalmıştır. 2004 yılında yapılan ve Avrupa Ortak Sığınma Sistemi (CEAS)'nin oluşturulmasını öngören Hague Zirvesi'nde ortaya konacak politikalarda önceliğin sığınmacı hakları ve uluslararası korumada olacağı, güvenlik ve egemenlik gibi kavramların sığınmacılara yönelik uygulamalarda ikinci plana alınması kararı alınmıştır. Fakat zirveler, belgeler ve normlarda ortak göç politikasını oluşturmaya ve yerleştirmeye çalışan AB, üye devletlerin uygulamaları ile zor duruma düşmekte ve siyasi bir birlik olarak daha çok sorgulanır hâle gelmektedir. Oluşturulmaya çalışılan ortak göç politikasına karşı Birlik içindeki bazı devletlerden çatlak sesler çıkmaktadır. Bu devletlerden ikisi Macaristan ve Bulgaristan'dır. Mültecilik arayan sığınmacılar ilk giriş ve başvuru ülkesi olan sınır ülkeleri için sorun hâline gelmektedir. Özellikle Macaristan ve Bulgaristan gibi ülkeler bu sığınmacıları mülteci olarak kabul etmedikleri ve mülteci karşıtı politika izledikleri için düzensiz göçün artmasına neden olmaktadır. Çünkü düzensiz göç, bir ülkeye sadece kayıt dışı girişler nedeniyle değil; o ülkenin izlemekte olduğu kısıtlayıcı uygulamalar nedeniyle de artabilmektedir. Özellikle Balkan ülkelerinin son yaşanan krizde hem hedef hem de transit ülke konumunda olması nedeniyle egemenlik gereği kendi sınır kontrollerini siyasi kaygılarla artırmışlardır.

Macaristan ve Sığınmacı Krizi

Birlik dış sınırların güvenliği ortak savunma kapsamında ele almaktadır. Ancak Balkan ülkeleri dış sınır devletlerinden bazılarıdır. Bu nedenle AB, Balkan ülkeleri ile ortak politika oluşturmaya ve bu ortak politikalar sayesinde Avrupa güvenliğinde rol almalarına önem vermiştir (Ulan 2011). Macaristan bulunduğu coğrafi konum nedeniyle Batı Balkan ülkeleri arasında sığınmacıların yoğunlukla beklediği ülkelerden birisidir. Mültecilik başvurusunda bulunan sığınmacılar için hedef ülke yerine daha çok geçiş ülkesi konumundadır.

Bu açıdan Birliğe gelen eleştirilerden en önemlisi bu gibi uygulamalarla sığınmacıları önce sınırlarda bekletmek ya da Suriyeli sığınmacıların durumunda geri kabul anlaşmaları ile geçiş ülkelerine dönüşlerini sağlamak üzerinedir. Bu yolla sorumluluk öncelikle geçiş ülkelerine yüklenmektedir (Akkaraca Köse, 2014). Komisyonun kota programına karşı çıkan ülkelerin yaklaşımı Birliğin karşı karşıya kaldığı krizi daha derin boyutları ile gözler önüne sermektedir. Polonya Dışişleri Bakan Yardımcısı, Birliğin uygulamaya çalıştığı sığınma politikalarının, üye ülkelerin içişlerine müdahale olduğunu ve bu politikaların entegrasyonu tehlikeye sokup bölünmeyi derinleştireceğini belirtmiştir (Reuters, 2017). Çünkü düzenli ya da düzensiz gelen bu sığınmacı ve göçmenler siyasal ve ekonomik açıdan Birliğe zarar vererek fikir ayrılıklarının artmasına sebep olacaktır (Güleç, 2015).

Bu ülkelerden Macaristan 1980'lerin sonuna kadar olan dönemde göç konusunda yeterli uygulamalara sahip bir ülke değildi. Ancak 1990 sonrasında siyasi karışıklıkların yaşandığı komşu ülkelerden gelenler için hem hedef hem de geçiş ülkesi olmuştur (Koudela, 2013). Arap Baharı ile Macaristan mülteci karşıtı politikaları nedeniyle geçiş ülkesi hâline gelmiş, fakat krizin ilk yıllarında sığınmacıları durdurmadaki yetersiz sınır kontrolleri nedeniyle de Birlik ülkelerince eleştirilmiştir. Konum itibarı ile baktığımızda Macaristan Schengen bölgesinde bulunması ve Avrupa'nın Doğu kara sınırını oluşturması neticesinde binlerce sığınmacı için Avrupa'nın kapısı olmaktadır.

Türkiyeden gelen Suriyeli sığınmacıların yüksek sayılarda bulunduğu Macaristan, diğer Avrupa ülkelerinin aksine Türkiye'ye kaynak ülke muamelesi

yapmak yerine Avrupa'ya gelen göç dalgasının yönetilebilmesinde Türkiye'yi kilit ülke olarak görmekte ve AB'nin bu tavrını hoş karşılamamaktadır. Macaristan AB ile bulunan deniz ve kara sınırı nedeniyle Türkiye'nin AB sınır güvenliği için önemli olduğunu ve göç dalgasını yönetebilmek için Türkiye ile iş birliğine açık olduğunu belirtmektedir.

2015 yılında Avrupa Komisyonu İtalya, Yunanistan ve Macaristan'da beklemekte olan sığınmacılardan yüz yirmi bininin üye ülkelerin ekonomik durum ve nüfuslarına göre yerleştirilmesine yönelik kota sistemini uygulamaya koymuştur. Bu programa göre uluslararası koruma talep eden sığınmacıların iki yıl içerisinde diğer Avrupa ülkelerinde mülteci statüsü verilerek kabul edilmesi planlanmıştır (Avrupa Komisyonu, 2015). Bu karar Lizbon Antlaşması'nda bulunan "*Birliğe üçüncü ülkeden kişilerin yüksek sayılarda sığınma talep etmeleri durumunda Konsey, Komisyon'un tavsiyesi üzerine üye ülkelerin yararına olacak acil çözüm önlemlerini alabilmektedir.*" maddesine göre alınmıştır (Lizbon Antlaşması, Madde78(3)).

Ancak Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Romanya ile birlikte yerleştirme planına ve AB kota sistemine karşı çıkmıştır (The Economist, 2015). Kara sınırında beklemekte olan elli dört bin sığınmacının yerleştirilmesine Macaristan itiraz etmiş ve 2015 yılında dikenli tellerle başlayan sınır güvenliği anlayışını 2017'ye gelindiğinde sınıra duvar örerek sürdürmüştür. Savaşın acımasızlığından kaçan bu insanları kötü muamele ile ya geri dönmeye ya da çaresizce sınırda beklemeye zorlamaktadır (Euronews, 2017). Kota kararında AB ile anlaşamayan Macaristan, ülkeye kabul edilecek sığınmacılar hakkında bir referandum yapmış, fakat katılım düşük kalmıştır (The Guardian, 2016). Buna rağmen Macaristan Başbakanı Viktor Orban elli dört bin sığınmacının yerleştirilmesi için gerekli adımları atmamıştır. Avrupa Komisyonu ise bu karar sonrası Macaristan'ın AB hukuku ile uygun politikalar izlememesi ve mülteci başvurusunda bulunanları ülkeden çıkmaya zorlaması neticesinde 2015'te ihlal prosedürü başlatmıştır (Avrupa Komisyonu, 2017). Birlik ise 2017'ye kadar göç politikasında değişiklik yapmayan hatta daha da sert önlemler alan Macaristan'a Çek Cumhuriyeti ve Slovakya ile birlikte yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle yasal işlem başlatma kararı almıştır (Baczynska & Macdonald, 2017).

Ayrıca referandumun geçersiz olması sonucunda sığınmacılara yönelik yeni bir yasa Macaristan Parlamentosu tarafından onaylanmıştır. Bu yasaya göre ülkeye giriş yapan sığınmacılar gözaltına alınabilecek; ayrıca daha önce ülkeye giriş yapmış sığınmacılar ve mülteci başvurusunda bulunan kişiler ise sınır bölgelerinde kurulacak konteynır kamplarda tutulacaktır (BBC, 2017a). Diğer yandan Slovakya ve Macaristan kota kararının gerekli bir karar olmadığını belirterek Avrupa Adalet Divanı'na başvuruda bulunmuş, fakat Divan yüksek sayıda sığınmacı akınının acil bir durum olduğunu öne sürerek bu başvuruyu reddetmiştir (Court of Justice of the European Union, 2017).

Macaristan bu konuda AB ile uyum noktasında anlaşmazlık yaşamakta ve ileri dönemlerde Birliğin yaptırımları ile karşı karşıya kalacak gibi görünmektedir. Özellikle Mayıs 2017'de demokrasiye ve hukukun üstünlüğüne aykırı olan politikaları nedeniyle Macaristan Avrupa Parlamentosu'nun gündemine gelmiş ve Parlamento'da Macaristan'a yapılan yardımların incelenmesi ve hatta Konsey'deki oy hakkının askıya alınması önerilmiştir (Avrupa Parlamentosu, 2017b). Bu da göstermektedir ki, Birlik çatısı altına giren bu ülkelerde belirli konulardaki yetki ve egemenlik haklarının Birliğe devredilmesi gerekmektedir. Macaristan örneğinde görüldüğü gibi Birlik kararına uymak istemeyen bazı üye devletler AB'den gelecek yaptırımlardan çekinirken Birlik içindeki kurumların almış oldukları kararları da yok sayamamaktadırlar. Bu nedenle AB'nin ulus üstü karakteri ile bu ülkelerin ulusal politikaları üzerinde etki yarattığını söylemek de mümkündür (Akdoğan, 2010).

Bulgaristan ve Sığınmacı Krizi

2007 yılında Bulgaristan'ın Avrupa Birliği'ne girmesi, Birlik için ekonomik ve sosyal yükümlülükler getirmiştir. Aynı zamanda Bulgaristan'ın da AB üyesi bir devlet olarak özellikle göç konusunda bazı yükümlülükleri karşılama gerektirmiştir. Öncelikle Avrupa'nın kapısı olan Balkan ülkelerinden biri olarak Bulgaristan sınırları tehdit edecek herhangi bir göç hareketinde sınırı korumalı ve sınır güvenliği için üye devletlerle eşgüdümlü politikalar izlemelidir. Bu noktada Bulgaristan gibi sınır ülkeleri olası bir göç hareketinde üye devlet olarak AB sınırına girmek isteyen göçmen ve sığınmacıları engelleyemezse Birlik tarafından yaptırımlarla karşılaşacak ve bu

devletler için egemenlik zafiyeti ortaya çıkacaktır. (Çam, 2014:92). Bu yüzden Bulgaristan ve Macaristan'ı karşılaştırdığımızda iki ülkenin göç politikalarının farklı sebeplerle aynı ekseninde sonuçlandığını görebiliriz. Macaristan iç siyasi kaygılarla daha katı uygulamalarda bulunurken Bulgaristan'ın sığınmacılara karşı izlediği politikaları ise çoğunlukla AB'nin güvenlik kaygıları ile üye ülkeleri yönlendirmesi temelinde şekillenir.

Bulgaristan AB çerçevesinde göçe yönelik belirlediği politikalarda üç noktaya önem vermektedir. Bunlar demografik ve ekonomik yapı, Avrupa sınır güvenliği ve AB'nin insan hakları normuna uygunluğu olarak sıralanabilir (Aleksandrova, 2014). Ancak özellikle Dublin Sözleşmesi'nin getirmiş olduğu, ilk ayak basılan ülkenin mülteci statüsü vermesi kuralı Bulgaristan, Macaristan gibi sınır ülkelerinin aleyhine olmaktadır ve bu ülkeleri hem sınır güvenliği hem de demokratik normlar açısından ikilemede bırakmaktadır. Çünkü Macaristan sınırlarını mültecilere kapatırken Bulgaristan ise geçiş ülkesi olarak diğer Avrupa ülkelerine gidecek mültecilere karşı gerekli önlemleri almakta ve Avrupa sınırını korumakta yetersiz kalmaktadır.

Birlik içerisindeki Macaristan gibi ülkelerin sınır uygulamaları diğer üye devletlerin göç politikalarına da etki etmektedir. Örneğin, Macaristan'ın önce dikenli tel daha sonra ise duvar örerek sınırdaki kontrolleri artırması sonucu Batı Balkan rotası sığınmacılar tarafından yoğunlukla kullanılmaya başlamıştır (FRONTEX, 2017). Bunun sonucunda Türkiye'den Avrupa'ya kara yolu ile geçmeye çalışan sığınmacılar Bulgaristan sınırından kaçak giriş yapmaktadırlar. Ayrıca Bulgaristan'da da artan sınır kontrolleri ile birlikte Doğu Akdeniz rotasındaki Balkan güzergâhı yerine sığınmacılar deniz güzergâhına yönelmiş ve bu da Doğu Akdeniz'de birçok sığınmacının hayatını kaybetmesine neden olmuştur.

Şekil 2: Balkanlar Rotası, 2015

Kaynak: BBC, (2015). Europe Migrants: Tracing Perilous Balkan Route to Germany, 26.08.2015. <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-34039968>

AB içerisinde sınırların yükselmesi ile Birliğin dış sınırlarından birini oluşturan Bulgaristan da Türkiye sınırındaki tel örgülerini artıracaklarını açıklamış ve daha sonrasında dikenli tellerin yerini Bulgaristan'da da duvarlar almıştır (Thorpe, 2016). Ancak alınan bu tedbirlerin bazı üye devletlerce desteklenmesi sınırda bulunan ve Avrupa'nın kapısı durumunda olan Balkan ülkelerinin daha da sert önlemler almasına neden olmaktadır. Hatta sığınmacıların Bulgaristan – Türkiye sınırında durdurulmasını destekleyen bazı AB ülkeleri Bulgaristan'ın bu konuda daha fazla desteğe ihtiyacı olduğunu belirtmiş, bu ülkelerden İngiltere ise AB sınır güvenliğini artırmak amacıyla Bulgaristan'a destek koruma gücü göndermiştir (The Guardian, 2017). Bunun sonucunda Bulgaristan – Türkiye sınırında alınan önlemler artırılmış, Ağustos 2017'ye gelindiğinde ise kaçak göçü önleyebilmek adına Bulgaristan, Türkiye

ile olan sınırına asker göndereceğini açıklamıştır (Hürriyet, 2017). Böylece sayısı artırılan gözlem kuleleri, tarama sistemleri ve görevlendirilen güvenlik güçleri ile Türkiye – Bulgaristan sınırı askerleştirilmiştir.

Türkiye sınırından Bulgaristan'a geçebilen sığınmacılar genellikle burayı geçiş ülkesi olarak görmekte; Almanya, Danimarka ya da İsveç gibi ülkeleri de hedef olarak seçmektedirler. 2015 yılında otuz bin civarında sığınmacı Bulgaristan'a giriş yaparken bu sayı 2016'da on dokuz bine düşmüştür (Bordermonitoring, 2017). Bulgaristan'ın sınır güvenliğine ilişkin uygulamış olduğu sert önlemler nedeniyle bu sayılar 2017'de beş binlere gerilerken (Sofia News Agency, 2017) 2015 ve 2017 yılları arasında yaklaşık on bin sığınmacı mülteci statüsü alabilmiştir (State Agency For Refugees Statistics, 2017).

Bulgaristan'da kalmak isteyen sığınmacılardaki düşüş ve sığınmacıların bir an önce bu ülkeyi terk etmek istemesi toplumsal olarak ortaya çıkan yabancı nefretinin artışının da bir sonucudur. 2016 yılında sığınmacıların sınırlardan geçişini engellemeye çalışan sivil kişilerin toplumdan da destek görmesi sığınmacılara karşı alınan tutumun göstergesidir. Bu kişiler sığınmacılara karşı çeşitli aşağılamalarda bulunarak ülkeyi terk etmelerine ve zaten zor olan yaşam koşullarının daha da ağırlaşmasına sebep olmaktadır (BBC, 2016).

Bulgaristan'a giriş yapabilen sığınmacılar ülkenin en büyük mülteci kampı olan Türkiye - Bulgaristan sınırında bulunan Harmanlı'ya yerleştirilmektedir. Yaklaşık üç bin kişinin yaşadığı kampın kötü şartları nedeniyle birçok kişi çıkmak istemekte fakat bu kişilere izin verilmemektedir. 2016 yılında güvenlik güçleri kamptan çıkmak isteyen sığınmacılarla çatışmış ve sert önlemler almışlardır (NTV, 2016).

Geçtiğimiz günlerde Birliğin almış olduğu kota politikasını reddeden ülkelere karşı AB tarafından sadece kınamada bulunulmuş, uygulamada Avrupa normları ile çelişen ülkelere karşı sessiz kalınmıştır. Bu da göstermektedir ki AB ülkeleri mülteci sorununa daha çok güvenlik perspektifinden bakmakta ve izledikleri politikalar güvenlik ekseninde şekillenmektedir (Aldırmaz, 2017).

Sonuç

Suriye iç savaşı ile başlayan sığınmacı krizi, hem Türkiye hem Avrupa Birliği hem dünya ve de en önemlisi insan hayatının korunması noktasında insanlık açısından öncelikli olarak çözülmesi gereken bir sorun olarak değerlendirilmelidir. Mülteci ve sığınmacı tanımından da anlaşılacağı üzere mülteciler uluslararası toplumun sorumluluğunda bulunmaktadır. Ancak coğrafi yakınlıktan dolayı birinci derecede etkilenen Türkiye, Lübnan, Ürdün gibi ülkeler bu anlamda diğer devletler tarafından yalnız bırakılmaktadır. Mülteciler uluslararası koruma altında olması gereken kişiler olduğu için göç hareketlerinden etkilenmeyen ülkelerin de çözüm sürecinde yükümlülüğü paylaşması (burden-sharing) gerekmektedir. İnsanlık açısından da olması gereken budur. Ancak dünyanın önde gelen ekonomileri ve sosyal refahı yüksek olan ülkeler sığınmacılar ve mülteciler konusunda şimdilik büyük orada duyarsız kalmakta ve üstlerine düşen sorumlulukları üstlenmedikleri görülmektedir.

Sığınmacıların Mart 2011'den itibaren Suriye'den kaçtıkları düşünülürse Avrupa'nın sığınmacı ve mülteciler konusunu ancak 2015'te gündemine alması oldukça düşündürücüdür. Öte yandan bu durum, hem Avrupalı devletlerin hem de diğer bölge dışı devletlerin tutumlarını anlayabilmek için güzel bir örnek teşkil etmektedir. 2013 yılı itibari ile sığınmacılar Avrupa'ya yönelmeye başlamış, rakamların artması ile birlikte bu durum kriz hâlini almıştır. Bunun sonucunda Akdeniz'de hayatını kaybedenlerin ve kaybolanların sayılarının 2015'te yaklaşık dokuz yüz bine ulaşması ise Avrupa'yı birtakım önlemler almaya sevk etmiştir. Bu da göstermektedir ki Avrupa, mülteci ve sığınmacılar için hedef ülke hâline gelmeden önce yakın bölgede yaşanan bu krize duyarsız kalmıştır. Sığınmacı dalgası sınırlarına gelinceye kadar gerek bu insanların seslerine gerekse onlara kapılarını açan ülkelerin uyarılarına kulak vermemiştir.

Avrupa Birliği özellikle Schengen Anlaşması sonrası dönemde, 90'lı yıllardan başlayarak ortak bir göç politikası oluşturma yönünde çalışmalarda bulunmuş ve göç konusunda devletlerin ulusal politikalarının AB kararları ile uyumlu olmasına dikkat etmiştir. Ancak Amsterdam Antlaşması'nın Birlik ülkelerine göç konusunda yükümlülükler getirmesi üye devletleri göç politi-

kalarını belirleme noktasında kısıtlamış ve onları Birlik ile uyumlu politikalar izlemeye zorlamaya başlamıştır. Ayrıca, ortak göç politikası konusunda zaman zaman Birlik içerisinde çıkan çatlak sesler, hem Birlik ile çatışmakta hem de diğer ülkeleri etkileyerek daha baskıcı göç politikalarına ve sert sınır kontrollerine neden olmaktadır. Birliğin sınır ülkeleri konumunda olan Bulgaristan ve Macaristan kaçak girişlere karşı yapılan kontrollerde yetersiz kalmakla suçlanmaktadır. Bunun üzerine İngiltere'nin Bulgaristan'a göndermiş olduğu güvenlik güçleri göstermektedir ki İngiltere gibi ülkeler Avrupa'ya daha az sığınmacının girmesini istemektedirler. Yani Avrupa'ya geçişin kapılarını kapatan bu uygulamalar özellikle Fransa, İngiltere, Danimarka ve İspanya gibi ülkeleri memnun ederken hem AB değer ve normlarının sorgulanmasına hem de Birlik içinde ortak bir görüşün benimsenmemesine yol açmaktadır. Batı değerleri olarak sunulan insan haklarının, özgürlüklerinin, insan hayatının korunması gibi değerlerin savunucusu olan Avrupa ülkeleri anlaşma, karar ve belgelerde atıfta buldukları bu liberal normları konu göç politikaları olunca ikinci planda bırakabilmektedirler.

Demokrasi, insan hakları, insanların serbest dolaşımı gibi konularda örnek olmak ve Avrupa'yı bir "Özgürlük, Güvenlik ve Adalet" alanı yapmak isteyen AB, öte yandan Birlik ülkelerinde yükselen ırkçılık ve yabancı nefreti ile de karşı karşıya kalmaktadır. Sınırlara bırakılan domuz kafaları, tekmelenen sığınmacılar, ayrılmaya izin verilmeyen kamplar ve inşa edilen duvarlar yabancı nefretinde ve ırkçı uygulamalarda geline nokta göstermektedir. Öyle ki bunlar Avrupa Parlamentosunda övünülerek bahsedilmekte; sınırda sığınmacıları âdeta avlayan kişiler birer halk kahramanı olarak görülmektedir. Yine aynı şekilde ırkçı söylemlerdeki artış ve sağ partilerin yükselmesi, üzerinde düşünülmesi gereken durumlardır.

Bir diğer önemli nokta ise Güneydoğu Avrupa sınırında bulunmayan üye ülkeler için AB göç ve politikalarına uyum krizden önce herhangi bir sorun teşkil etmemiştir. Ancak kriz döneminde uygulamaya koyulmaya çalışılan kota sistemine Polonya, Çek Cumhuriyeti, Danimarka gibi ülkeler karşı çıkmaktadırlar. Bunun en önemli sebebi ise hem sınırda olmamaları hem de bu ülkelere Dublin düzenlemesi gereğince mülteci başvurusunda bulunulmaması nedeniyle göçe maruz kalmayacak ülkeler olmalarıdır. Bu

bağlamda bu ülkeler sadece AB üyesi oldukları için sığınmacı ve mülteci kabul etmek zorundadırlar.

Sığınmacı krizi AB üyesi devletler için sadece sınır, güvenlik ve ekonomik anlamda bir sınav hâline gelmemiştir. Ortaya çıkan tabloda AB yapı ve kurumları üye devletler tarafından sorgulanmaya ve özellikle Maastricht Antlaşması'nın getirmiş olduğu *daha fazla entegrasyon, her alanda entegrasyon* anlayışı terkedilmeye başlanmıştır. AB, Amsterdam Antlaşması'ndan itibaren ortak bir sığınma sistemini kurmaya çalışmaktadır. Ancak krizle birlikte üye devletler sığınmacıları kendi yasa ve kurallarına göre kabul etmek istemektedirler. Bu da üye devlet tarafından yetki devrinin ve egemenliğin AB organlarına ne ölçüde bırakıldığının irdelenmesini gerektirmektedir. Üye ülkeler uluslararası anlaşmaların üstünlüğüne ve belirli konularda egemenliğin uluslararası örgütlere bırakılmasına kendi anayasalarında yer vermektedirler. Bazı ülkeler anayasalarında egemenliğin devri ile ilgili olarak uluslararası örgütler ve anlaşmalara atıf yaparken bazı ülkeler ise doğrudan AB'yi yetkilendirmektedirler.

Üye ülkeler hem iç hem de dış egemenliği sınırlandıran böyle bir yetkilendirmeyi anayasalarında çeşitli sebeplerle gerekçelendirmektedirler. Örneğin İtalya uluslararası barışın ve adaletin sağlanması için egemenliğin sınırlandırılmasını kabul ederken Danimarka devletlerarası iş birliğinin sağlanması ve uluslararası hukukun gelişmesi için bir üst yapıya yetkilerini devretmeyi kabul etmektedir. Gerekçelerdeki çeşitlilikler ise bu devletlere vermiş oldukları yetkileri istedikleri anda geri alma imkânı sağlamaktadır. Sığınmacı krizi bazı üye devlet için sınır ve toplum güvenliğine tehdit olurken özellikle coğrafi olarak krizden etkilenmeyen AB ülkeleri için ortak bir politika uygulanmasını gerektiren bir durum olarak değerlendirilmemektedir. Danimarka, Polonya ve Macaristan ise sığınmacı krizi sonrasında AB'nin ortak göç politikası ile verilen egemenliğin belirli alanlar dışında kullanıldığını belirtmektedir. Bu durumda egemenliğin Birliğe *devredilmediğini* sadece *temsilen kullanıldığını* ve bu nedenle istenilen anda geri alınabileceğini belirtmektedirler.

Üye devletler AB'ne başvuruda bulunurken Birlik ile uyumlu politika ve düzenlemeler izlemeyi taahhüt etmektedirler. Ancak Birliğin üst bir yapı

olarak aldığı karar ve uygulamakta olduğu politikalarından rahatsızlık duyan üye devletler, usulüne uygun olmak şartı ile Birlikten ayrılabilenkte özgürdürler. Yakın dönemde bir ada ülkesi olması nedeniyle göç dalgasına doğrudan maruz kalmayan ve AB içinde özel bir yeri olan İngiltere, Birlikten ayrılmak istemiştir. Gelinen noktada yapılan referandum sonucunda Birlikten ayrılma kararı (Brexit = Britain Exit) çıkmıştır. AB için son derece önemli olan İngiltere gibi bir ekonominin, ekonomik temelli entegrasyondan ayrılması şüphesiz ki Birliği sarsacak bir gelişmedir.

Schengen'in tartışılmasına ve entegrasyonun sarsılmasına neden olan sığınmacı krizi bugün hâlâ çözülememiştir. Ekonomik birlik olarak doğan ve siyasi birliğe dönüşen AB, bu devletlerin özellikle güvenlik ve egemenlik perspektifinde dağılma noktasına doğru hızla ilerlemektedir. Öncelikle Schengen bölgesinden ayrılmak isteyen ülkeler ve daha sonra Birliğin ulus üstü yetkilerinin tekrar egemen devletlere iadesi ile sonuçlanabilecek bu dağılma ile dış politika aktörlerindeki dengenin değişiminden de bahsetmek mümkün olacaktır.

Kaynakça

- 1949 İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi. <https://www.tbmm.gov.tr/komisyon/insanhaklari/pdf01/203-208.pdf> Erişim Tarihi 09.09.2016.
- 1951 Cenevre Sözleşmesi, (1951). Convention Relating to the Status of Refugees. <http://www.unhcr.org/4ca34be29.pdf> Erişim Tarihi 26.04.2017.
- 1967 Mültecilerin Statüsüne İlişkin New York Protokolü, (1967). <http://www.unhcr.org/4dac37d79.pdf> Erişim Tarihi 26.04.2016.
- 1997 Amsterdam Antlaşması, (1997). <http://www.europarl.europa.eu/topics/treaty/pdf/amst-en.pdf> Erişim Tarihi 18.06.2017.
- 1997 Dublin Sözleşmesi, (1997). Convention Determining the State Responsible for Examining Applications for Asylum Lodged in One of the Member States of the European Communities. [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819\(01\)&from=EN](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:41997A0819(01)&from=EN) Erişim Tarihi 29.06.2016.
- 1999 Tampere Başkanlık Sonuç Bildirisi Kararları, (1999). http://www.europarl.europa.eu/summits/tam_en.htm Erişim Tarihi 28.03.2017.
- 2007 Lizbon Antlaşması, (2007). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12007L/TXT&from=EN> Erişim Tarihi 22.07.2016.
- Akdoğan, M. (2010). Avrupa Birliği ve Birlik Üyesi Devletler Arasında Egemenlik İlişkisi. Uluslararası Hukuk ve Politika, Cilt 6 Sayı:24 ss. 55 – 76.
- Akkaraca Köse, M. (2014). Güvensizlik Sarmalında AB Göç Politikalarına Uyum. Derin Yayınları, İstanbul ss.40 – 45.
- Aldırmaz, Y. (2017). Değerler Avrupa'sından Duvarlar Avrupası'na Göç, Sığınmacılar ve Mülteci Krizi Çerçevesinde AB Hukuku ve Politikaları. Kastamonu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi – Cilt 16 Sayı 2 Ss. 83 – 102.
- Aleksandrova, B. (2014). On a Pathway to a Global Society The Role of States in Times of Global Migration-Implications for Bulgaria's Handling of Syrian Refugees (2013-2014). Alternatives: Turkish Journal of International Relations, 13(4).
- Asylum In Europe (2017). Asylum Information Database. Country Report: Bulgaria <http://www.asylumineurope.org/reports/country/bulgaria> Erişim Tarihi 05.11.2017.

- Avrupa Komisyonu, (2007). Green Paper The European Research Area: New Perspectives. COM(2007) 161 Final. https://ec.europa.eu/research/era/pdf/era_gp_final_en.pdf Erişim Tarihi 04.06.2016.
- Avrupa Komisyonu, (2015). European Commission Recommendation C(2015) 3560 Final). https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/asylum/general/docs/recommendation_on_a_european_resettlement_scheme_en.pdf Erişim Tarihi 26.04.2017.
- Avrupa Komisyonu, (2017). Press Release on Commission Opens Infringement Procedure Against Hungary Concerning Its Asylum Law. http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6228_en.htm Erişim Tarihi 26.04.2017.
- Avrupa Komisyonu, (2017). Managing The Refugee Crisis: Western Balkans Route: State of Play Report. https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/western_balkans_route_state_of_play_report_en.pdf Erişim Tarihi 13.11.2017.
- Avrupa Parlamentosu, (2017a). Basın Bildirisi Fundamental Rights in Hungary: MEPs Call For Triggering Article 7 <http://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20170511IPR74350/fundamental-rights-in-hungary-meps-call-for-triggering-article-7> Erişim Tarihi 12.11.2017.
- Avrupa Parlamentosu, (2017b). Fact Sheets on the European Union. <http://www.europarl.europa.eu/factsheets/en/chapter/209/how-the-european-union-works> Erişim Tarihi 05.11.2017.
- Baczynska & Macdonald, (2017). EU Opens Legal Case Against Warsaw, Budapest and Prague Over Migration. Reuters. <http://uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-eu-infringements-idUKKBN19313G> Erişim Tarihi 26.04.2017.
- BBC, (2015). Europe Migrants: Tracing Perilous Balkan Route to Germany, 26.08.2015. <https://www.bbc.co.uk/news/world-europe-34039968> Erişim Tarihi 18.04.2016.
- BBC, (2016). Bulgaria's Vigilante Migrant 'Hunter' <http://www.bbc.com/news/magazine-35919068> Erişim Tarihi 05.11.2017.
- BBC, (2017a). Macaristan'a Giren Tüm Sığınmacılar Gözaltına Alınacak. BBC 7 Mart 2017. <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-39192930> Erişim Tarihi 20.10.2017.

- BBC, (2017b). Syria War: A Brief Guide to Who's Fighting Whom. BBC, 7 April 2017. <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-39528673> Erişim Tarihi 20.10.2017.
- BM, (2013). Report of the Special Rapporteur on the Human Rights of Migrants, François Crépeau. General Assembly, Human Rights Council, A/HRC/23/46, 24 April 2013. http://www.ohchr.org/Documents/HRBodies/HRCouncil/RegularSession/Session23/A.HRC.23.46_en.pdf Erişim Tarihi 22.04.2018.
- Bordermonitoring, (2017). Bulgaria Statistics on Asylum Seekers. <http://bulgaria.bordermonitoring.eu/statistics/> Erişim Tarihi 10.11.2017.
- Court of Justice of the European Union, (2017). Press Release No 91/17 <https://curia.europa.eu/jcms/upload/docs/application/pdf/2017-09/cp170091en.pdf> Erişim Tarihi 12.11.2017.
- Curtis, K. (2015). Refugees vs. Migrants? The Word Choice Matters. UNHCR. <https://www.undispatch.com/refugees-vs-migrants-the-word-choice-matters/> Erişim Tarihi 18.12.2017.
- Çam, F. (2014). Avrupa Birliği Göç Politikaları Makedonya Bulgaristan Türkiye. Alter Yayıncılık, Ankara. Ss. 34 – 55.
- Çiçekli, B. (2009). Uluslararası Hukukta Mülteciler ve Sığınmacılar. Seçkin Yayınevi.
- Demir, O. Ö., & Soyupek, Y. (2015). Mülteci krizi denkleminde AB ve Türkiye: İlkeler, çıkarlar ve kaygılar. Göç Çalışmaları Merkezi, Global Politika ve Strateji Yayınları.
- Deutsche Welle, (2016). Closure of Balkan Route Divides Europe. <https://www.dw.com/en/closure-of-balkan-route-divides-europe/a-19106106> Erişim Tarihi 20.05.2017
- Doğan, G., & Durgun, B. (2012). Arap Baharı ve Libya: Tarihsel Süreç ve Demokratikleşme Kavramı Çerçevesinde Bir Değerlendirme. Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, (15), 61-90.
- Edwards A. (2015). 'Refugee' or 'Migrant' – Which is Right? UNHCR <http://www.unhcr.org/news/latest/2016/7/55df0e556/unhcr-viewpoint-refugee-migrant-right.html> Erişim Tarihi 20.05.2017
- Euronews, (2017). Avrupa Parlamentosu'ndan Macaristan'a Sert Uyarı. <http://tr.euronews.com/2017/05/17/ap-den-macaristan-a-sert-uyari> Erişim Tarihi 18.08.2017.

- Final Communiqué of the Hague Summit, (1969). https://www.cvce.eu/content/publication/1997/10/13/33078789-8030-49c8-b4e0-15d053834507/publishable_en.pdf Erişim Tarihi 11.11.2017.
- FRONTEX, (2017). Western Balkan Route. <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/western-balkan-route/> Erişim Tarihi: 17.11.2017.
- FRONTEX,(2018).Risk Analysis Reports for 2018. https://frontex.europa.eu/assets/Publications/Risk_Analysis/Risk_Analysis/Risk_Analysis_for_2018.pdf Erişim Tarihi 10.05.2018.
- Gençler, A. (2005). Avrupa Birliğinin Göç Politikası. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, (49).
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2002). Göç Strateji Belgesi. http://www.goc.gov.tr/icerik3/goc-strateji-belgesi_327_344_694 Erişim Tarihi 26.04.2017.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2015). T.C İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü: http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgi_409_422_423_icerik Erişim Tarihi 18.06.2017.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, (2017). http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-bilgi_409_422_423_icerik Erişim Tarihi 04.11.2017.
- Güleç, C. (2015). Avrupa Birliği'nin Göç Politikaları ve Türkiye' ye Yansımaları. Tesam Akademi Dergisi, 2(2).
- Habermas, J. (2004). Why Europe Needs a Constitution. Developing a Constitution for Europe, 1, 19.
- Habitat For Humanity, (2016). Refugees, Asylum Seekers & Migrants: A Crucial Difference <https://www.habitatforhumanity.org.uk/news/blog/16/9/27/refugees-asylum-seekers-migrants-crucial-difference> Erişim Tarihi 20.05.2017.
- Hürriyet, (2017). Bulgaristan Türkiye Sınırına Asker Gönderiyor <http://www.hurriyet.com.tr/bulgaristan-turkiye-sinirina-asker-gonderiyor-40552842> Erişim Tarihi 17.11.2017.
- Kirişçi, K. (2003). Turkey: A Transformation From Emigration to Immigration. Migration Policy Institute. <https://www.migrationpolicy.org/article/turkey-transformation-emigration-immigration> Erişim Tarihi 06.07.2017.

- Koçak, O., & Gündüz, R. D. (2016). Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi. *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, Sayı: 12.
- Koser, K. (2007). *International migration: A Very Short Introduction*. OUP Oxford. Ss 16 -28.
- Koudela, P. (2013). Interational Migration Outflows From Hungary, Inflows to UK As a Typical East –West Direction in the EU. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 4(1), 1-14.
- Martin P. & Widgren J. (2002). *International Migration: Facing the Challenge*. *Population Bulletin*; Mar 2002; 57, 1. http://demografi.bps.go.id/phpfiletree/bahan/kumpulan_tugas_mobilitas_pak_chotib/Kelompok_7/Philip_Martin_International_Migration_Facing_the_Challenge.pdf Erişim Tarihi 08.10.2017.
- Migrant Crisis: Bulgaria tightens border with Turkey, 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-36435420> Erişim Tarihi 09.07.2017.
- Nişancı, E., & Aker, D. Y., (2016). Uluslararası Göç, Sığınmacılar ve Türkiye. *Sosyal Bilimler Metinleri* 1-7.
- Pangerc, D. (2009). *Illegal Migrations Along the Balkan Routes*. Süleyman Demirel Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2009(2).
- Reuters, (2017). EU Opens Legal Case Against Warsaw, Budapest and Prague Over Migration, (2017) <http://uk.reuters.com/article/uk-europe-migrants-eu-infringements-idUKKBN19313G> Erişim Tarihi 26.04.2017.
- Sofia News Agency. (2017). Number of Refugees in Bulgaria has Decreased Significantly. Sofia News Agency, 22 May 2017. <https://www.novinite.com/articles/180453/Number+of+Refugees+in+Bulgaria+has+Decreased+Significantly> Erişim Tarihi 15.10.2017.
- Smyser, W. (1985). Refugees: A Never-Ending Story. *Foreign Affairs*, 64(1), 154-168. doi:10.2307/20042472 https://www.jstor.org/stable/20042472?seq=1#metadata_info_tab_contents Erişim Tarihi 10.09.2018.
- Tazzioli, M. (2016). Border Displacements. Challenging the Politics of Rescue Between Mare Nostrum and Triton. *Migration Studies*, Volume 4, Issue 1, 1 March 2016, Pages 1–19. <https://doi.org/10.1093/migration/mnv042>
- The Economist, (2015). Europe's Migrant Crisis, Relocation Quotas. <https://www.economist.com/graphic-detail/2015/09/22/relocation-quotas> Erişim Tarihi

13.11.2017.

The Guardian, (2016). Hungary's Refugee Referendum not Valid After Voters Stay Away. <https://www.theguardian.com/world/2016/oct/02/hungarian-vote-on-refugees-will-not-take-place-suggest-first-poll-results> Erişim Tarihi 13.11.2017.

The Guardian, (2017). Britain to send Land Rovers to Bulgaria to Help Police Borders <https://www.theguardian.com/world/2016/mar/09/britain-to-send-land-rovers-to-bulgaria-to-help-police-borders> Erişim Tarihi 13.11.2017.

The Washington Post, (2015). Visual Guide to 75 Years of Major Refugee Crises Around the World. <https://www.washingtonpost.com/graphics/world/historical-migrant-crisis/> Erişim Tarihi 20.10.2017.

Thorpe, N. (2016). Migrant Crisis: Bulgaria Tightens Border With Turkey. BBC, 3 June 2016. <https://www.bbc.com/news/world-europe-36435420> Erişim Tarihi 20.10.2017.

Treaty on The Functioning of the European Union, (2012). <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:12012E/TXT> Erişim Tarihi 27.07.2017.

Ulan, M.Ö. (2011). Avrupa Birliği'nin Balkan Politikası Çerçevesinde Balkanlar'da Güvenliğin Sağlanması. Uluslararası Balkan Kongresi, Kocaeli.

UNHCR, (2016). As 300,000 Cross Mediterranean This Year, UNHCR Calls for Admission Pathways For Refugees and Speedy Relocation Out of Italy and Greece <http://www.unhcr.org/news/briefing/2016/9/57e0fb264/300000-cross-mediterranean-year-unhcr-calls-admission-pathways-refugees.html> Erişim Tarihi 17.11.2017.

UNHCR, (2017). Figures At A Glance, Statistical Yearbooks. <http://www.unhcr.org/figures-at-a-glance.html> Erişim Tarihi 20.10.2017.

United Nations, (2015). International Migration Report 2015, http://www.un.org/en/development/desa/population/migration/publications/migrationreport/docs/MigrationReport2015_Highlights.pdf Erişim Tarihi 26.04.2017

Why Al Jazeera Will not Say Mediterranean 'Migrants'. <http://www.aljazeera.com/blogs/editors-blog/2015/08/al-jazeera-mediterranean-migrants-150820082226309.html> Erişim Tarihi 20.05.2017.